

Nøytraliteten —

vår eneste sjanse.

Av Cand. philol. Wilhelm K. Støren

Den første verdenskrigen slet menneskeheten seg igjennom under det stolte motto «the war to end war» — for en gang for alle å gjøre slutt på krigen, menneskehetens største ulykke. I mellomkrigstiden søkte enkelte stater å leve etter de idealer som var skapt under krigen, men andre stater utnyttet denne idealisme, benyttet de andres nedrusting til å gjøre seg selv sterke, og kunne derfor innkassere veldige fordeler i første omgang av den annen verdenskrig. Men det viste seg at de overfalte ikke var gått ned for full telling selv om deres illusjoner var falt i grus. Under den nye krigen ble det skapt nye idealer, og disse ble av Roosevelt sammenfattet og uttrykt i tesen om de fire friheter. Krigsmålene var denne gang redusert i forhold til dem under den første verdenskrig. Man kjempet ikke lenger for å utrydde krig fra vår klode, men for å utrydde diktaturet i sin alminnelighet og det nazistiske tyranni i særdeleshet. Men ved en skjebnens ironi kom det største av alle diktaturer, Sovjet-Samveldet, i navnet til å kjempe for denne linjen.

Som kanskje de fleste hadde ventet, varte ikke denne endriktighet mellom de allierte lenger enn krigen. I årene som fulgte har to maktgrupper stadig klarere krystallisert seg ut i verden. Begge grupper mener å representere demokratiet, og land etter land trekkes inn i eller tvinges til å ta parti for den ene eller andre gruppen. Det hevdes at

et nøytralt standpunkt kan det ikke være tale om å innta i dagens utenrikspolitikk — nøytraliteten er død. Og nå er til og med vi nordmenn blitt nødt til å ta en beslutning om hvilken rolle vi skal spille i den maktpolitiske heksedans. En slik beslutning krever en nøye, men ikke altfor lang overveielse. Man skulle tro at vi som nordboere var såpass flegmatiske at en slik nøktern vurdering av situasjonen ville falle oss naturlig. Men i virkeligheten er vi nordmenn varmblodige når det gjelder slike saker, iallfall sammenliknet med våre naboer, svenskene. Vi har lett for å delta i massemøter for å protestere mot et eller annet eller vedta resolusjoner mot dette eller hint, men vi gjør stadig den feilen å se for enkelt på tingene. Å ta raskt standpunkt når det gjelder demokrati eller ikke er vel og bra, men det er ikke fornuftig å la følelsene spille for stor rolle når det gjelder utenrikspolitikken. Den oppfatter så mange momenter at det ikke er gitt menigmann å forstå dem i en håndvending.

Er spørsmålet i dag bare: for eller imot demokrati? Hører man radio eller leser man avisene, får man inntrykk av det, men i virkeligheten er det ikke dette dagens kamp, «den kalde krig», i første rekke gjelder. Sovjet-Samveldet ønsker ikke framfor alt diktatur i de landene det trekker inn i sin sfære, men diktaturet er et middel til å sikre det kommunistiske mindretall i landene makten, og dermed knytte landene fastere til stormakten i øst. Heller ikke er det en nødvendighet for USA eller England at landene innenfor deres maktfelt skal være folkestyrte (jfr. Spania), men det er naturligvis en fordel dersom de fleste er det så det kan utnyttes propagandamessig overfor diktaturene bak jernteppet. Det er ikke for å beskytte de østlige stater at Sovjet slutter vennskaps- og støtteavtaler med dem, men for å knytte dem militært og politisk enda fastere til sin blokkdannelse. Det er

(Fortsatt 8. side.)

Mandag 15. mars 1948

► NØYTRALITETEN

(Fortsatt fra 2. side.)

heller ikke Bevins hensikt med sine planer om en vesteuropéisk blokk i første rekke å hjelpe de vestlige demokratier, inbefattet Skandinavia, men selvsagt først å styrke Englands egen posisjon.

Sovjets spill i Tsjekkoslovakia og mot Finnland har skapt engstelse i alle land vestenfor jernteppet, ikke minst i de tre nordiske land, Danmark, Norge og Sverige, hvor situasjonen og landenes eventuelle stillingstaken diskuteres i alle lag. Man må nå være oppmerksom på at situasjonen i dag har to skarpt atskilte sider, en innenriks- og en utenrikspolitisk. Den første er i dag klar for nesten alle nordmenn. De norske kommunistlederes bifall av Sovjets aksjoner og nå sist av tingenens utvikling i Tsjekkoslovakia har satt dem utenfor kretsen av politisk tilforlatelige. Denne spontane og sunne reaksjon mot «folke-demokratene», som er det klingende navn kommunistene i alle land har gitt seg selv, er blitt godkjent også av landets statsminister. Vi har i vårt demokratiske samfunn ikke lov til å sperre kommunistene inne bare fordi de er kommunister, men det er intet som kan hindre oss i å be-

trakte dem som «landssvikere av imorgen» og bekjempe og gardere oss mot dem med de våpen demokratiet gir oss.

Men vår antipati mot kommunismen og alt dens vesen må ikke drive oss til overilte utenrikspolitiske skritt. Det er mange som i dag mener at vi bør slutte oss til Bevins vestblokk. I så fall vil vi delta i den strategiske oppmarsj som foregår nå med verdenskrig nr. 3 for øye. Vi vil bli sjakkbrikker på de vestlige stormakters halvdel av krigsspillet, og med vår beliggenhet vil vi ha alle sjanser til å bli krigsskueplass allerede de første døgn etter krigsutbruddet, sannsynligvis før de vestlige allierte vil kunne komme til hjelp. Det er bare én ting som kan redde oss fra en slik skjebne, dersom noe kan: en nordisk blokkdannelse som avviser enhver tilnærming fra øst og fra vest. Altså en nøytral blokk. Nøytraliteten står ikke høyt akkurat i dag. Vi nordmenn trakk foraktelig på skuldrene over Sveriges nøytrale holdning under siste krig, fordi en nøytrallitet som regel i en krigstid vil føre til at man må bryte visse prinsipper og gå på akkord med visse meninger. Nøytrallitet er grunnet på materialistisk anskuelse av situasjonen, fordi idealisme alltid vil kreve full innsats på den ene eller andre siden. Hvis vi da ikke kan si at det å føre landet best mulig gjennom en krigstid er et ideal. Dette ideal kan for vårt vedkommende bare fremmes ved en nøytral holdning overfor stormaktspolitikken, og nøytraliteten vil kreve vår fulle innsats, til og med oppgivelsen av enkelte prinsipper og idealer. Men det bør ikke bergøve oss noe av aktelsen for oss selv, for alle stater handler først og fremst ut fra egeninteresse.

En nøytral nordisk blokk vil ikke være effektiv uten et forholdsvis sterkt forsvar. Men et sterkt forsvar vil vi bli nødt til å opprettholde også dersom vi slutter oss militært og politisk til en vestblokk. En framtidig krig vil kreve så enorme offer av de krigførende på enhver front, at stormaktene muligens ikke vil finne det lønnsomt å nedkjempe en energisk forsvart nøytrallitet hos de 12-13 millioner dansker, nordmenn og svensker. En nordisk nøytrallitet vil kunne tillate de krigførende å disponere betydelige styrker på andre fronter.

Sovjet-Samveldet har ved forskjellige anledninger uttalt seg imot en nordisk blokkdannelse av frykt for at denne skulle slutte seg til vestmaktene. Det vil imidlertid neppe motsette seg det dersom det blir på det rene med at en slik blokk vil innta en strengt nøytral holdning. Skulle Sovjet likevel motsette seg det, må de nordiske land vise seg uavhengige nok til å ignorere russernes holdning. Sovjet vil i tilfelle sikkert vokte seg for å opptre slik at det jager oss i armene på vestmaktene.

Selv om Norges utenriksminister åpent har tatt avstand fra Sovjet-systemet, så har han sammen med sine svenske og danske kolleger erklært at det skal føres en nøytral politikk. La oss håpe at de nordiske lands utenrikspolitikk blir ført for å utbygge et intimt økonomisk, politisk og militært samarbeid, og at landenes ledere ikke forplikter seg overfor ikke-nordiske land. Det er vår store og eneste sjanse.